

OBSAH

Předmluva 3
 Úvodní slovo 4

I. PŘEDPOKLADY: ZVĚST NEJSTARŠÍ CÍRKVE 5

1/ Zmrtvýchvstání Páně 6

Svědectví apoštolské - Různé christologie - Eschatologický charakter události vzkříšení - Vzkříšení a víra - Souvislost s parusíí - Hlavní typy zpráv o vzkříšení - "Třetí den" - Hrob - "Nanebevstoupení" - "Nadhistoričnost" vzkříšení

2/ Přítomnost a budoucnost Páně. Duch daný církvi 17

Vzpomínka a očekávání - Tradice a naděje - Problém přítomnostního momentu - Církev a Duch svatý

3/ Život prvotních sborů 24

1. Kult nejstarší církve 24

Chrám a shromáždění po domech - Slovní bohoslužba - Lámání chleba - Křest

2. Obecenství lásky 26

3. Zřízení a úřady nejstarší církve 28

Apoštolové - Sbor sedmi - Starší a biskupové - diakoni - Charismatické - Duchovní základ apoštolské autority - Problém místního motivu

4. Směry a střediska 33

Hebreové a helénisté - Universalismus helénistů a Ježíš - Dvojí směr v helénistickém prvokřesťanství? - Význam Antiochie - Apoštolský "koncil" a "dekret" - Jednota církve jako požadavek víry

4/ Počátky theologické práce 37

Theologické myšlení a theologická práce - Starobylá christologie - Mesiášovo utrpení - Mesiášské tituly - Důkaz z Písem - Smysl smrti Kristovy - Pronikání pojmu víry

II. THEOLOGIE APOŠTOLA PAVLA 41

1/ Úvodní poznámky 42

1. Prameny 42

2. K životopisu 42

Původ a průprava - Obrácení - Pavlova misie: průběh - Apoštolská autorita - Pomocníci - Oblasti - Zacílení - Navázání na synagógu - Obsah kázání - Osobní rysy - Věznění, proces a konec života - Chronologie Pavlova života

3. Rozvrh dalšího výkladu a literatura 53

2/ Eschatologický rámec Pavlovy zvěsti 561. Ucílenost k budoucím událostem 56

Ucílenost - Představa dvou věků - Diskuse - Konkrétnost Pavlových označení budoucího věku

2. Christocentrická aktualizace eschatologie 59

Výrazy pro christologické zaměření eschatologie: bytí v Kristu, církve, slovo, víra, naděje, láska

3. Spor o mystický výklad 61

Bousset - Schweitzer - Spojení přítomnosti a budoucnosti pohybu Božího zjevení /"rozdvojená eschatologie"/ - Jednostrannost korintských enthušastů - Futurum království Božího - "Spasení"

4. Obraz posledních dnů 63

Parusie jako druhý příchod - Zkrácená lhůta a důsledky pro etiku - "zdržení" dne Páně - 2Te.2 - Nevypočitatelnost eschatologického data - Naléhavost - Kristus jako prvotina zesnulých /1K.15/ - Dvojití vzkříšení? - Království Kristovo a království Boží - Nesmrtelnost a vzkříšení - "Vnitřní člověk" - Mezidobí mezi smrtí a vzkříšením

5. Smysl Pavlovy eschatologie 70

Zvěst o pohybu Božího zjevení smyslem Pavlovy eschatologie - Christocentrické přeznačení - Budoucnostní pol hrází proti gnosi - Specifická eschatologie podkladem dialektického pohybu Pavlova myšlení

3/ Ježíš Kristus 721. Úvodem 72

Základní schéma christologie

2. Preexistence 74

Odvěký Syn - Výklad F.2,6 - Obraz Boží - Představa Pračlověka? - Vztah Kristův ke stvoření - Navázání na spekulace o prostředníku stvoření: moudrost, Logos

3. Inkarnace 77

a/ Příchod Kristův "v podobnosti člověka" 77

Inkarnace a přítom totožnost s věčným Synem - Zrození z ženy - Určitý čas a místo - "Ze semene Davidova" - Jména Ježíš a Kristus b/ Kříž 81

Poslušnost do smrti - "Zástupnost" smrti - Oběť - Překonání hříchu - Konec starého věku - Konec zákona - Bůh v kříži jednající se světem - Účast na Kristově kříži

4. Zmrtvýchvstalý Pán 88

Vzkříšení povýšením a otevřením smyslu kříže - Titul Pán - Poměr Kristův k Otci - Porušení monotheismu? - Pán a Duch - Trojiční problematika - Oslavený Pán = pozemský Ježíš - Vzkříšení a nový Boží lid - Církev tělo Kristovo - Vzkříšení a ospravedlnění - Nový život

5. Přicházející Pán 96

Spasitel - Soudce - Bytí s Kristem

6. Původ a jádro Pavlovy christologie 98

6. Původ a jádro Pavlovy christologie 98

Rozvinutí předkřesťanské mesiologie? - Přiznání ke kříži a vzkříšení jádrem i zdrojem christologie

4/ Církev a svátosti 99

1. Nová smlouva, nový Izrael 100

Pojem $\delta\iota\alpha\theta\eta\eta\kappa\eta$ - Vyvolení a zavržení Izraele - Nový lid Mesiášův jako ostatek - Kristus jako základ nového lidu - Universalisace prívlastků lidu Božího - Naděje spasení Izraele

2. Termín církev 105

Starozákonní a řecký podklad pojmu $\epsilon\kappa\kappa\lambda\eta\sigma\iota\alpha$ - Místní sbor a celek lidu Kristova - "Svatí" - Vyvolení církve v Kristu

3. Duch a jeho dary 108

Přítomné království Kristovo a budoucí království Boží - Dar Ducha jako eschatologická realita - Hlavní dary Ducha. Rozmanitost charakterů a jejich vázanost na Slovo - Nebezpečí pneumatického pojetí církve - Duch ze slyšení víry - Zvěst jako stále nový základ církve podle 2K

4. Theologie církve 112

Církev zařazena do kategorií eschatologických - Zvládnutí sociologických sil - Viditelnost a neviditelnost církve - Pohyblivost názorů na církevní úřad - "Správní" funkce, episkopové a diakoni - Christologický a eklesiologický podklad kázně - Církev a svět - Kázeň jako bratrské napomínání

5. Obecenství víry a lásky 117

Výraz $\kappa\omicron\iota\iota\omega\nu\iota\alpha$ - Účastenství na Ježíši Kristu - Výrazy $\sigma\upsilon\nu$ - Vzájemné obecenství modliteb - Vzájemná péče hmotná i duchovní - Hledisko budování církve - Láska jako svazek přítomnosti a budoucnosti

6. Tělo Kristovo 123

Jednota církve uprostřed rozmanitosti - Kořeny tohoto pojmu

7. Svátosti 126

a/ Obecný pojem svátostí 126

b/ Křest 126

Konstituování těla Kristova - Universalismus křtu - Účast na smrti a zmrtvýchvstání - Indikativy a imperativy - Substanciální představy u Pavla - Křest a eschatologie - Křest za mrtvé

c/ Stůl Páně 130

Pavlova zpráva o poslední večeři - Odloučení od "hodů lásky" - Stůl Páně jako aktualizace soudu - Vztah k živlům - Osobní vztah k přítomnému Pánu základem stolu Páně - Stůl Páně jako aktualizace smlouvy, jako rekonstituce církve

5/ Spravedlnost z víry 135

1. Centrálnost tematu ospravedlnění 135

Eklesiologický kontext - Spory o ospravedlnění z víry v rámci novozákonního kánonu /Jakub/ - Nelze vycházet z termínů, nýbrž z intence - Námitky proti učení o ospravedlnění z víry; nejzávažnější z nich:

mythičnost novozákonního světoobrazu /eschatologický soud/ - Pojetí W. Wredeho a A. Schweitzera - Pavel věnuje tomuto učení rozhodující míru své pozornosti /Ř. podává záměrně hlavní rysy Pavlova theologického programu - Význam Bultmannova přístupu/

2. Eklesiologický problém 141.

Polemika proti požadavku obřízky - Nejde o misijní oportunismus - Polemika proti jeruzalémské praxi, odvozené z přesvědčení, že Ježíš Kristus je Mesiášem Izraele - To neznamená odmítnutí Zákona a zaslíbení daných Izraeli

3. Christologická odpověď 143

Dědictví Izraele se koncentruje v Kristu - Podíl na spasení se nabývá osobní důvěrou v Krista - Boží osobní podíl na dědictví lidu staré smlouvy: Kolektivní rozměr, závažnost Ř.9-11 /Käsemann, Müller aj./ - Starozákonní analogie kontinuity, založené ne na pokrevním svazku, nýbrž na vyvolení přijatém vírou: individuální rozměr /Bultmann/ - Christologická odpověď na eklesiologickou problematiku

4. Soteriologické důsledky 146

Víra jako odevzdanost Kristu - Eschatologicky zacílený nový život uprostřed starého věku - Zákon již nemůže vést dál, když se na jeho základě nelze vyrovnat s Kristovým ukřižováním /Ga.3,13/ - Zástupnost = Bůh smiřuje a odpouští - Obětní motiv v Ř.3,21-26 - Spravedlnost Boží - gen. subj. /Käsemann/ - Souvislost indikativu a imperativu - Zástupnost vylučuje individuální pojetí a duchovní pýchu /farizejství/ - Obdoba odpuštění u Ježíše

6/ Život "podle těla a podle Ducha" 153

/Základy pavlovské anthropologie/

1. Protiklad těla - SARX a Ducha 153

Eschatologické dění se projevuje v životě každého člověka - Kosmická povaha "těla" a Ducha /Ř.7,14-24; Ga.5,16-25/

2. Předběžný rozbor základních pojmů 155

Eschatologický rámec Pavlovy anthropologie

a/ Tělo - SARX 156

/1/ SARX jako pozemskost celého lidského bytí 156

/2/ SARX jako genealogická souvislost 156

/3/ SARX jako hmotnost 157

/4/ SARX jako sféra a jako mocnost - "Být v těle" 157

/5/ "Chodit podle těla" - Tělesnost jako způsob života, pro nějž se rozhodujeme 160

b/ Duch - PNEYMA 161

Ř.8,3-4 vztah mezi SARX a PNEYMA

/1/ Anthropologické užití termínu PNEYMA pro označení vnitřního života 161

/2/ Duch jako zpřítomnění eschatonu 162

/3/ Duch jako zázračná Boží síla - původce charisimat 164

/4/ Duch jako dar pro každého věřícího - Projev nového života - "Bytí v Kristu" 165

- /5/ Život podle Ducha: Duch oblast Boží milosti a závazku 167
 /6/ Duch svatý - oblast Boží 168
 c/ Tělo - SÓMA 169
 /1/ Tělo jako hříšná tělesnost 169
 /2/ Tělo jako pozemský zjev člověka 169
 /3/ Tělo jako život s možností rozhodování a proměny 170
 /4/ Tělo Kristovo 171
 3. Problém imperativů a hříchu věřících 172
 Nový život jako objektivní proměna a jako rozhodování - Boussetovo pojetí - Byl Pavel gnostikem?
 a/ Problém indikativů a imperativů 173
 Ř.5,12-21 indikativy, Ř.6,4n; Fp.3,10n imperativy a další příklady - Obojí úzce spojeno, protože Boží dění nového života zasahuje i lidský subjekt
 b/ Problém hříchu věřících 176
 Eschatologicky přemožený hřích je pro křesťana osobně stálým pokušením, proti němuž musí bojovat - Výhrada eschatologického futuru - Bezhríšnost není stav, nýbrž směřování
 c/ Za koho mluví apoštol v Ř.7 179
 Starší názory - Mluví v 1.osobě za člověka mezi Mojžíšem a Kristem
 4. Pokus o souhrnnou interpretaci základních pojmů /SARX, PNEYMA atd./ 182
 Jde o postavení člověka v různých fázích eschatologického dění
 Shrnutí:
 a/ SARX 183
 b/ PNEYMA 185
 c/ SÓMA 188
 5. Christocentrické založení nového života 189
 Základem je osobní účast na kříži a vzkříšení Kristově - Ga.4,19
 Bytí v Kristu - Mystika?
- 7/ Parentická stránka Pavlovy zvěsti /Etika/ 195
 1. Předpoklady 195
 a/ Christologické východisko 195
 Přecenění etiky u Schleiermachera - theologie krise - etika parentickým důsledkem zvěsti o Kristu
 b/ Vztah ke starším tradicím etiky 197
 Zdrženlivý vztah k příkazům Mojžíšova zákona - Ohlasy helénistické etiky - Fp.4,8; 1K.10,32; 1K.9,7
 c/ Přeznačení 201
 Svoboda v Kristu - Vyznání hříchu - Autority: slova Páně, apoštolské pokyny - vedení Duchem
 2. Láska 204
 Základ v Ježíšově dvojpříkázání lásky - Láska budující církev /proti individualismu/: 1K.8-10 - Vztah k Ježíšovu dvojpříkázání - Kdo je bližní? - Střed lásky: obecnství věřících - Opuštění - Nefarizejství - Rozlišování, ne odsuzování - Služba - 1K.13

3. Zásadní problémy Pavlovy etiky 210

Fragmentárnost - Osobní, ne věcné zaměření - Aktualisovaná eschatologie: přehodnocení hodnot - Interimní etika? /A. Schweitzer/ + humanistický rys: vztah k bližnímu - Pominutelnost ostatních hodnot - Rigorismus a naléhavost - Osvobození od determinace - Realismus - Otázka kolektivní, dějinné víry - Osobní naléhavost - "Čistota srdce": podřízení Bohu v lásce k bližnímu

4. Muž a žena, rodina 218

Starozákonní rigorismus v oblasti pohlavní - Nové zdůvodnění: "Smilství" rozbíjí osobnost v základním vztahu lásky k bližnímu - Monogamie je odleskem monotheismu - Asketické prvky, ne principy - Závazek evangelia neruší ostatní relativní závazky společenské - Čistota srdce, pravdivost = funkce závazku lásky; jen jím je omezena - První přikázání a etika

5. Majetek, práce, společenské vztahy 225

Protest proti lakomství - Náznak spiritualisace: "jakoby ne" v 1K.7, 29-31 - Nespoléhat na majetek - Falešná starost - Práce a práce pro evangelium - Příkaz pracovat - Otroctví a 1K.7,21-24 - Překonání vztahu otrok - pán v křesťanské obci: Fm.

6. Stát 233

Ř.13,1-7 - Angelologický výklad - Christologický kontext - Exegese - 1K.6,1nn - Fp.3,20 - Deuteropauliny 1Tm.2,1-4 - Tt.3,1 - Varování proti entuziasmu a anarchismu

7. Orientace v mravním rozhodování 241

Přikázání - "Zkoumání" /δοκιμάζειν / Ř.12,2 aj. - Moudrost - Církevní obecenství

Ediční poznámka 246

